

Vasil ARTAMONOV - Alexey KLYUYKOV / 2076

Dovolme si trochu mytizovat a představme si lehce patetický výjev. Zpustošenou krajinou pomalu procházejí dvě postavy. Občas se sehnou k zemi a něco z ní zvednou. Nalezené předměty si prohlížejí z různých úhlů a potěškávají, někdy u toho prohodí pár slov, zasmějí se. Něco vrátí zpět na zem, něco si schovají. Své úlovky si odnášejí do sklepní místnosti, kde je všelijak ohýbají, muchlají, přebarvují, vydávají napospas různým chemickým procesům, lepší dohromady nebo naopak rozřezávají. U toho popíjejí a zjevně se celkem dobře baví.

Ta krajina, pravda, není pustá doslova. Bydlí se v ní, staví, rekonstruuje, investuje, zhodnocuje, inovuje, čerpá a vykazuje, je tam dost hustý silniční provoz, lidé se plodí a rozmnožují. Pustá je tedy obrazně. Ten obraz se nachází v mysli jedinců, kteří mají pocit, že všemu tomu životnímu hemžení něco schází. Jsou to ti, kdo mají dobrou paměť a koho jakýsi neklid nutí si neustále vyvolávat staré zasuté vzpomínky, které se týkají nejen toho, co bylo, ale i toho, co mohlo být. Dva přátelé, o kterých je tu řeč, se návratů vytěsňených vzpomínek nebojí. Vyhledávají střípky minulých ambic, cílů a nadějí – díly někdejší stavby „krásného nového světa“. Na základě těchto střípků konstruují útvary, které nejsou ani tak pomníky zašlé slávy, jako spíše zjeveními slávy zašlosti. Jsou přitažlivé a děsivé zároveň, protože jejich harmonie se rovná rozkladu: vzniká rozbitím původních kontextů. Nyní si jsou všechny použité prvky rovny, protože všechny jsou ve stejné míře zbaveny smyslu; potěšení z jejich odlehčené dekorativnosti je spojeno s bolestí ztráty. Pozapomenuté, zdeformované, dezinterpretované a neúplné významy se skládají v zadrhávající výpověď, které pořád chybí krůček k pointě. Není ani smysluplná, ani nesmyslná – nejlépe by bylo říct, že „skoro má smysl“.

„Skoro“ je ovšem také vlastností samotných zbytků minulosti, které naši dva přátele nacházejí ve vyprahlé pustině dneška. Nejsou to totiž střípky již uskutečněné stavby, která by se tu někdy doopravdy skvěla a pak by byla stržena nějakou živelnou pohromou, nýbrž pouze útržky jejích projektů, úlomky modelů a maket – stavba nikdy nebyla zcela realizovaná. Nejde tedy o minulost, ale o neuskutečněnou minulou budoucnost. Ty, kteří kdysi chtěli svobodně, na základě vlastní vize vytvořit nový svět, předběhl čas – zestárli dřív, než naplnili ideály svého mládí, jejich projekt se zvrtil dřív, než ho mohli dokončit. Uskutečnit svobodu by tedy znamenalo předběhnout čas – stihnout to dřív, nebo nikdy; Achilles nesmí hned na začátku závodu dát želvě náskok.

Můžeme buď defétisticky konstatovat, že vždy už je pozdě, že revoluce vždy už zkrachovala, anebo si připustit, že i samotné přibližování se k ideálu má smysl – Achilles přece jen náskok želvy postupně zkracuje; „skoro“ není zas tak málo. V prvním případě lze práci našich přátel číst jako oplakávání marnosti každého utopického projektu; v druhém jako oslavu nekonečné lopoty, s níž kdosi tvrdošjně překopává základy světa, i když si nemůže být jist výsledkem.

Václav Magid